

Končno menim, da je povsem zanemarjena usmeritev k organiziranju krajših seminarjev za dopolnjevanje izobrazbe (obravnava aktualnih mednarodnih procesov – npr. regionalizma), ki naj ne bi bili »enkratni«, marveč med seboj povezani. Organiziranje takšnih seminarjev naj bi bilo namenjeno zlasti diplomantom iz mednarodne usmeritve in novinarjem.

7. februar 1990

ANTON GRIZOLD

Pravica do obstoja

(Študij obramboslovja na FSPN)

Reorganizacija študija na FSPN pomeni zame odpravo nekaterih obstoječih neskladij v smislu uravnoteženja velike disperzije študijskih programov na posameznih smereh ter zmanjšanja velikega števila predmetov po smereh in po letnikih; uveljavitev možnosti za akademsko-profesionalni pristop učiteljev in asistentov pri raziskovalnem in pedagoškem delu (npr. povečati dostopnost do domače in zlasti tuje literature, spremeniti sistem nagrajevanja, ki povečuje količino nad kakovostjo dela, jih razbremeniti rutinskih del – npr. fotokopiranja itn. ter zmanjšati veliko število ur sestankovanja idr.).

Pričujoče razmišljanje o morebitnih spremembah študija na FSPN nima name- na zajeti tovrstno problematiko v vsej njeni celovitosti in zapletenosti na vseh študijskih smereh, ampak je usmerjeno le na študijsko smer obramboslovja. V njem bom poskušal vsaj delno odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. V čem je obramboslovna študijska smer *sui generis* na FSPN?
2. Katera so temeljna področja zvrsti delovanja v družbi, za katera se izobra- žuje študent obramboslovja?
3. Kakšne naj bodo spremembe učnega načrta in študijskega programa obram- boslovja, da bodo zadovoljile tako »družbeno prakso« kot tudi upoštevale sodob- ne tendence organiziranja in razvoja znanstveno-raziskovalnega in pedagoškega dela na univerzi!

1. Temeljne značilnosti študija obramboslovja na FSPN (kronologija in razvoj)

Razvoj teorije in prakse obrambnega organiziranja v Jugoslaviji je zlasti po letu 1969 ustvaril potrebo po ustrezno usposobljenih kadrih, ki bodo poleg vojaških izvedencev strokovno urejali to področje. V ta namen so decembra 1973 republiški organi v Sloveniji sprejeli od učne uprave generalnega štaba JLA osnutek medre- publiškega dogovora o uvedbi visokošolskega študija splošne ljudske obrambe na nekaterih jugoslovanskih univerzah.

Svet za ljudsko obrambo SR Slovenije je 9. 2. 1974 podprl predlog generalnega štaba JLA in sprejel načelni sklep, da bi ta študij uvedli na FSPN. Skozi leto 1974

je potekalo usklajevanje besedila dogovora. Ta je bil podpisan 13. februarja 1975 v Beogradu.¹ FSPN je 8. julija 1975 objavila javni razpis za študij splošne ljudske obrambe. Ta študij je imel od ustanovitve status usmeritve, s tem da sta bili znotraj nje predvideni dve ožji usmeritvi, in sicer pedagoška in upravna.

Omenjeni ožji usmeritvi sta se dejansko pričeli izvajati v študijskem letu 1977/78 (poletni semester) in sta obveljali do prehoda na enovit profil študija, ki ga je potrdil fakultetni svet 19. junija 1979.

Z novim statutom SFPN z dne 15. 12. 1978 je študij splošne ljudske obrambe dobil status študijske smeri.

Od leta 1979 dalje so vse fakultete, nosilke študija splošne ljudske obrambe – skupaj s pristojnimi republiškimi organi in s 4. upravo generalnega štaba JLA – pripravljale nov študijski program. Razlogi za to so izhajali iz štiriletnih izkušenj v posameznih republikah, in sicer iz širjenja možnih sektorjev zaposlitve diplomantov tega študija (od prvenstveno pedagoškega dela v srednjem šolstvu, na organizacijsko-analitična opravila v strokovnih službah družbenopolitičnih skupnosti, v organizacijah združenega dela, v teritorialni obrambi idr.). Rezultat teh dogovorov so Enotni temelji učnega načrta in programa študija splošne ljudske obrambe, ki jih je fakultetam poslal Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo v letu 1981. Na teh temeljih je FSPN izoblikovala učni načrt in program študija splošne ljudske obrambe, ki ju je v naslednjih štirih letih sproti modificirala.

Leta 1985 je ta študij dobil v okviru vzgojnoizobraževalnega programa obramboslovja na FSPN prvi stalni učni načrt in program, ki veljata še danes.

S študijem obramboslovja smo v Sloveniji dobili visoko obrambno šolo, ki zagotavlja oblikovanje profila izobraženih obrambnih strokovnjakov, saj jim daje temeljito obramboslovno izobrazbo in politično razgledanost ter strokovnost na področju vojaško-obrambne dejavnosti – vključno z obvladovanjem vojaških izvedenosti. Tako se lahko diplomirani obramboslovec vključuje v različne dejavnosti obrambnega in tudi političnega sistema v Sloveniji (Jugoslaviji). V smislu razvijanja obramboslovno-vojaškega znanja in izobraževanja obramboslovno-vojaške inteligence opravlja študij obramboslovja pomembno povezovalno funkcijo med kulturo in politično suverenostjo slovenskega naroda.

Študij obramboslovja je na FSPN organiziran kot ena od temeljnih smeri in traja štiri leta, dejansko pa skupaj s stažiranjem 9 semestrov. S spremembami in dopolnitvami zakona o vojaški obveznosti (Ur. list SFRJ 26/89) je dana možnost, da študenti obramboslovja opravijo to obveznost s 4,5 mesečnim stažiranjem po zaključku študija v enotah JLA, s tem pa si hkrati pridobijo čin rezervnega podporočnika oboroženih sil.

Študijski program obramboslovja je rezultat nenehnega preoblikovanja od ustanovitve tega študija do danes. Njegov razvoj je tekel v smeri postopnega zmanjševanja nekaterih tradicionalnih sociološko-politoloških in ekonomskih predmetnih disciplin in k oblikovanju specifičnih obramboslovno-strokovnih. Temelj takega razvoja programa obramboslovja je znanstveno raziskovalno delo ter na njem zasnovana različna spoznanja o vojsstvu in vojaško-obrambni dejavnosti kot pomembnem delu družbene stvarnosti pri nas in drugod v svetu. Šele dobro poznavanje vojaško-obrambnega elementa v celotni strukturi sodobne družbe je

¹ Na fakulteti je bila februarja 1974 ustanovljena posebna študijska skupina za pripravo programa študija ljudske obrambe. V njeni prvotni sestavi so bili: V. Benko, F. Vreg, A. Bebler, Z. Roter, D. Zajc in T. Arko. Predsedoval ji je tedanji dekan V. Benko. V letu 1974/75 je komisija kolektivno izdelala več inačic programa obrambnega študija. Leta 1975 je prenovljena skupina za pripravo študija ljudske obrambe v sestavi: V. Benko, S. Južnič, Z. Roter, A. Bebler, A. Fatur, sprejela dokončno verzijo študijskega programa.

lahko izhodišče za resne strokovne razprave in profesionalno urejanje tega področja. Učni načrt študija obramboslovja vključuje danes tri temeljne skupine predmetov:

a) Skupina družboslovnih predmetov, ki daje študentom temeljno družboslovno znanje in poznavanje jugoslovanske politične in družbenoekonomske ureditve, kar jim omogoča tvorno sodelovanje v obrambnem organiziranju družbe kot integralnem delu celotnega družbenega sistema. Med te spadajo obča sociologija, obča politologija, politična ekonomija, filozofija, politični sistem SFRJ, ekonomski sistem SFRJ idr.

b) Skupina obramboslovno-strokovnih predmetov zagotavlja študentom nujna teoretična in temeljna praktična znanja za uspešno opravljanje strokovnih opravil in organiziranje posameznih dejavnosti v različnih delih obrambnega sistema pri nas. Med njimi so teorija vojne in vojaške sile, zasnova in sistem SLO in DS, vojaška zgodovina, socialno-politično in vojaško zemljepisje, družbena samozaščita, temelji obrambnih priprav, vodenje in poveljevanje, strategija idr.

c) Skupina pedagoško-psiholoških in splošnih predmetov dopolnilno usposablja študente za učinkovit pristop k opravljanju posameznih strokovnih dejavnosti. Vanjo lahko prištejemo metodologijo družboslovnega raziskovanja, pedagogiko, didaktiko, andragogiko, socialno in politično psihologijo z vojno psihologijo idr.

Poleg tega velja omeniti, da je bil leta 1983 ustanovljen Obramboslovni raziskovalni center (v okviru RI FSPN), katerega sodelavci so doslej izpeljali že vrsto teoretično-empiričnih raziskovalnih projektov v zvezi z vojaško-obrambno prakso in pojavi, povezanimi z njo v Jugoslaviji ter v nekaterih drugih sodobnih državah. K raziskovalnemu delu ORC so bili pritegnjeni tudi mnogi študenti obramboslovja. Tovrstno raziskovanje se izvaja z znanstvenim instrumentarijem in metodologijo družboslovja, je pa hkrati izhodišče za oblikovanje specifične obramboslovne raziskovalne metodologije.

2. Področja delovanja diplomiranega obramboslovca

Vojaško-obrambno področje v Jugoslaviji je bilo skoraj tri desetletja po drugi svetovni vojni tisti segment dejavnosti v družbi, ki ga je v celoti obvladovala država in prek nje vojaška organizacija. Z družbenoekonomskim razvojem globalne družbe v Jugoslaviji se je ob centrani ideji o podružbljanju obrambnih funkcij države po letu 1969 oblikoval model obrambne organizacije, ki poleg oboroženega elementa vključuje tudi neoborožene sestavine. Vse to zahteva relativno nove vzorce vedenja, ki so ob visoki stopnji strokovnosti potrebni za urejanje našega vojaško-obrambnega področja. Novi zahtevnosti delovanja na tem področju ustreza poklic obramboslovca, ki so mu trenutno v Sloveniji na voljo naslednje vrste dejavnosti:

- a) Znanstveno-raziskovalno delo (univerza, raziskovalni inštituti ipd.);
- b) Pedagoško delo (srednje, višje in visoko šolstvo);
- c) Organizacijsko-upravno in svetovalno delo (občinska in republiška državna uprava, gospodarstvo, kultura idr.);
- d) Vodilno, vodstveno in praktično analitično delo (teritorialna obramba, pogodbeno delo v JLA idr.).

3. Perspektive nadaljnjega razvoja študija obramboslovja na FSPN

Študij obramboslovja na FSPN se je od leta 1975 programsko oblikoval pod vplivom treh glavnih determinant, in sicer:

a) Enotnih temeljev učnega načrta tovrstnih študijev v Jugoslaviji (sprejetimi z medrepubliškimi dogovorom),

b) Potreb prakse na vojaško-obrambnem področju po specifičnem profilu diplomanta;

c) Danih kadrovskih in drugih zmožnosti na fakulteti.

Zato je bolj razumljivo, da v začetnem obdobju ni obstajal stalni učni načrt obramboslovnega študija, ampak se je le-ta za posamezne letnike spreminjal iz leta v leto. To je povzročalo vsakoletne razprave znotraj in zunaj fakultete o potrebnem profilu diplomantov ter o samem učnem načrtu obramboslovja. Po desetletnem iskanju ustreznega koncepta tega študija se je koncept ustalil v sprejetem vzgojno-izobraževalnem programu obramboslovja. Pri oblikovanju koncepta obramboslovnega študija so vseskozi tvorno sodelovali tudi študentje. Mnoge potrditve o solidni zastavitvi študija obramboslovja dobiva Katedra za obramboslovje tudi iz prakse, kjer se diplomanti na različnih delovnih mestih uveljavljajo kot celovito izobraženi in strokovno usposobljeni. Glede na povedano menim, da sedanjega koncepta študija obramboslovja na FSPN ni treba v temeljih spreminjati, ampak gre lahko le za njegovo posodobitev (v smislu kontinuiranega razvoja) iz naslednjih izhodišč:

1. Z učnim načrtom zagotoviti širok profil diplomantov s poglobljenim obramboslovno strokovnim znanjem – ob hkratni temeljni družboslovni in ustrezni pedagoško-andragoški usposobljenosti. Pri tem je treba upoštevati možnosti, da bi se diplomirani obramboslovci lahko tudi po zaposlitvi usposabljali za ožje, iz njihovega poklicnega dela izhajajoče teme, hkrati pa jim omogočiti nadaljnje poglobljanje znanja na specialističnem in podiplomskem študiju obramboslovja.

2. Omogočiti izražanje individualnih interesov in usmeritev študentov z večjo možnostjo izbire predmetov.

3. Zmanjšati skupno obremenitev študentov, njihove obveznosti pa enakomerno razporediti po semestrih.

4. Omogočiti prilagajanje učnega načrta že pridobljeni izobrazbi in izkušnjam, predvsem za študij ob delu in za neposredni vpis v 3. letnik študija diplomantom višjih in visokih šol.

5. Vpis na ta študij omogočiti vsem, ki so končali štiriletne šole, z diferencialnimi izpiti pa tudi tistim, ki so končali poklicne šole.

6. Stažiranje v enotah JLA (s katerim po obstoječem zakonu o vojaški obveznosti moška populacija na študiju obramboslovja to dolžnost absolvira v 4,5 mesecih in si hkrati pridobi čin rezervnega oficirja) naj ne bo obvezno (sestavni del študija), ampak naj fakulteta ponudi program študija, ki bo izobraževal dva profila diplomantov obramboslovja:

a) diplomante, ki želijo s stažiranjem opraviti obveznost služenja vojaškega roka oz. si zaradi narave bodoče zaposlitve pridobiti čin rezervnega oficirja, in

b) diplomirane obramboslovce, ki za svoje delo ne bodo potrebovali »stažiranja« in čina rezervnega oficirja (morebiti zlasti ženska populacija, tuji državljani idr.).

7. Dvigniti raven nekaterih predavanj in zagotoviti večje interdisciplinarno vpletanje oz. vključevanje obramboslovnega vidika v nekatere splošnoizobraževalne družboslovne predmete.

8. Okrepiti posamično delo s študenti in nasploš institucijo mentorstva idr.